

naam **Wiebren van Stralen**

leeftijd **39**

woonplaats **Bantega**

opleiding **has, richting diergezondheidszorg**

carrière **rundveespecialist Hendrix UTD, beleidsadviseur**

mest en milieu veehouderij LTO Nederland

nieuwe baan **programmamanager Living Lab Natuurinclusieve Landbouw**

Beleidsadviseur werd **puinruimer**

Lange werkweken, pittige discussies en moeizaam resultaten boeken. Beleidsadviseur mest en milieu bij LTO was de afgelopen jaren een niet te benijden baan. Toch deed de positief ingestelde Wiebren van Stralen het met veel passie en energie. Een terugblik op negen jaar mestbeleid met heftige laatste jaren.

TEKST FLORUS PELLIKAAN

Het waren uitgesproken tropenjaren voor de beleidsadviseur mest en milieu bij LTO Nederland. De afgelopen twee jaar telde de werkweek van Wiebren van Stralen (39) gemiddeld zeker tachtig uur. Met als piek een werkdag van 36 uur, afgelopen 2 december. Daarin viel het tien uur durende politieke debat dat als 'de nacht van het fosfaatrechtenstelsel' de boeken in kan. 'Dat overleef je op adrenaline. Maar er werd aan de keukentafel thuis wel gejuicht dat ik een andere baan kreeg', vertelt Van Stralen met een glimlach.

De Fries van geboorte beleefde niet alleen arbeidsintensieve, maar ook 'zware' jaren. 'Ik heb de afgelopen maanden boeren aan de telefoon gehad die het niet meer zagen zitten met hun bedrijf. Mogelijk zijn er verkeerde keuzes op het verkeerde moment gemaakt of misschien zijn er ook wel waarschuwingen genegeerd. Maar die mensen had ik niets te bieden en dat was heel moeilijk', vertelt Van Stralen.

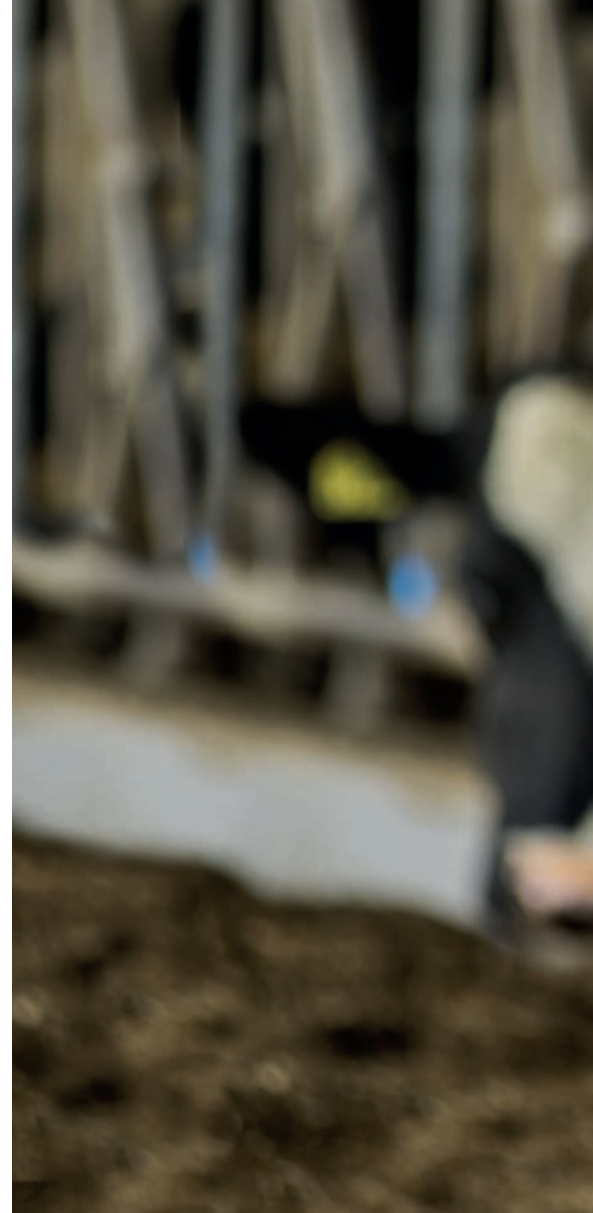
Hij toont zich begaan met de Nederlandse melkveehouder. 'Het was puinruimen door het opvangen van uit de hand gelopen groei. Niet het leukste om te doen, maar de noodzaak om uit deze situatie te komen, was de belangrijkste motivatie om door te zetten. Het is niet de hoofdreden van mijn vertrek, dat is de mooie nieuwe uitdaging in natuurinclusieve landbouw, maar het heeft wel aan mijn besluit bijgedragen.'

De switch van dé mestbeleidkenner van Nederland wordt door sommigen misschien als opmerkelijk gezien. Maar volgens eigen zeggen zoekt hij altijd naar dingen die niet heel gangbaar, maar wel uitdagend zijn. Van Stralen is niet op een melkveebedrijf

geboren, maar was in zijn jeugd jaren in het vooral boerderijen tellende buurtschap Rohel wel altijd in het boerenland te vinden. Ook zijn familie kende meerdere melkveehouders, al heeft de laatste met de recente stoppersregeling de melkkruk aan de wilgen gehangen.

Uitgeloot voor dierenarts

Van Stralen wilde eigenlijk dierenarts worden, maar werd diverse keren uitgeloot en volgde uiteindelijk de hbo-richting diergezondheidszorg. Na stages in de veevoeding ging hij in 2000 bij Hendrix UTD aan de slag. 'Mijn drive was om boeren te adviseren hoe preventie en voeding kunnen helpen om de diergezondheid en het bedrijfsresultaat op een hoger plan te krijgen.' Zijn interesse in diergezondheid deed Van Stralen in 2008 solliciteren op de vacature beleidsmedewerker diergezondheid bij LTO Nederland. 'Er was gelijktijdig ook een vacature beleidsmedewerker mest en milieu, waarvoor geen sollicitant was. Ik wist door mijn adviseurswerk in de jaren van Minas ook genoeg van mineralen af, waardoor ze mij liever daarheen schoven.' Van Stralen had op voorhand geen idee wat er achter de voorgevel van LTO gebeurde. 'Het leek me oeverloos gepraat met ambtenaren. Maar het prikkelde wel mijn nieuwsgierigheid.' Zijn uiteindelijke ervaring werd heel anders dan hij verwachtte. 'Je vormt een permanente vertegenwoordiging van boeren op alle plekken waar beleid gemaakt wordt. En dat is cruciaal als je wat wilt betekenen. Ik ben trots op de band die ik met ambtenaren heb opgebouwd en ook op de zaken die we, soms onzichtbaar,

‘De problemen rond fosfaat en weidegang zijn peanuts bij wat nog komen gaat’

hebben bereikt. Veehouders kunnen zich er geen voorstelling van maken wat er allemaal aan beleid voorafgaat. Het is een heel intrigerend proces waar je alleen stervensveel geduld voor moet hebben.’

Fosfaatquotum in 2014 van tafel

Geduld hebben was Van Stralen niet gewend. ‘Als je bij een boer in de stal iets adviseert, moet hij binnen een week resultaat zien, anders stopt hij ermee. Beleidsprocessen duren daarentegen dikwijls één of twee jaar en er lopen veel zaken tegelijk.’ Vanaf 2010 kwam Van Stralen in zijn functie in een achtbaan terecht. Dat was het moment waarop voormalig staatssecretaris Henk Bleker vanuit Brussel terugkwam met een nieuwe derogatie-erkenning. ‘Er was één maar: het acuut oplossen van een overschrijding van het fosfaatplafond. We kregen op dat moment als sector de keuze van Bleker: zelf oppakken of hij zou het doen. Het werd het eerste. We hebben toen de basis gelegd voor het nieuwe mestbeleid: minder input via het voerspoor, betere

benutting van de mestplaatsingsruimte en verplichte mestverwerking voor het resterende overschot’, vertelt Van Stralen. ‘In die periode hebben we als sector veel vertrouwen opgedaan dat we het konden oplossen met volledige steun van de politiek.’ De goede bedoelingen ten spijt, in 2012 viel het VVD-CDA-kabinet met gedoogsteun van de PVV. Een lange formatie en een verstandshuwelijk tussen VVD en PvdA, met heel andere idealen op landbouwgebied, waren het gevolg. ‘In die periode hebben we niet anders dan achter de feiten aangelopen. Verplichte mestverwerking werd ruim een jaar later dan gepland ingevoerd, waardoor er in Brussel bij de derogatie-onderhandeling van 2014 nog geen resultaten waren te laten zien.’ Het fosfaatplafond en de dierrechten van varkens en pluimvee werden niet afgeschaft. Achter de feiten aanlopen betekende puinruimen. ‘Dat was best frustrerend’, vertelt Van Stralen. Hij stelt dat er in 2014 meerdere uitgewerkte scenario’s klaarlagen om het einde van de melkquotering om te ruilen voor een begrenzing op fosfaat en ammoniak, een soort fosfaatquotum. ‘Maar er was toen beslist geen draagkracht binnen de sector om dat af te dwingen en ook Dijkzwa wilde het kabinet niet op het spel zetten omdat VVD geen dierrechten wilde.’ Dat nu veel veehouders zeggen: ‘Had dat toen maar gedaan’, prikkelt Van Stralen. ‘Zullen we dat dan nu doen met weidegang? Als we nu stemmen gaan tellen om weiden verplicht te stellen, zeggen de boeren: “Ben je belazerd om over mijn bedrijf te regeren.” Terwijl je ook kunt stellen dat de kans groot is dat we 80 procent weidegang niet gaan halen en een verplichting er in 2021 toch van komt met tal van extra

regels. Dan zegt men vast: “Hadden we het in 2017 maar gedaan.” Als sector zelf de nek uitsteken bij het oplossen van de fosfaatproblemen heeft volgens Van Stralen best wat opgeleverd in de vorm van efficiëntieverbeteringen. ‘Het plan was technisch goed, maar als het sommetje klopt, wil dat niet zeggen dat het ook lukt. Het ontbrak aan eensgezindheid in de sector. Bestuurlijke overleggen belandden in een impasse, er werd teruggekomen op beslissingen en bestuurders gaven aan het verhaal thuis niet te kunnen uitleggen’, stelt Van Stralen. ‘Op dat moment worden discussies ook persoonlijk en zwaar. Ik was als beleidsadviseur niet degene die beslissingen moest nemen. Daarom ben ik, in tegenstelling tot sommige anderen, niet beschadigd, maar ik heb ook wel brandwonden opgelopen’, blikt hij terug, om vervolgens weer snel naar het onderwerp terug te keren. ‘Achteraf kun je stellen dat het technisch willen oplossen van het mestprobleem geen gelukkige keuze is geweest.’

Deksel moest op sector blijven

Ook de vraag of niemand de huidige overschrijding van het fosfaatplafond, met fosfaatrechten tot gevolg, heeft zien aankomen, steekt veelvuldig de kop op. ‘Natuurlijk hebben we dat zien aankomen. Sinds eind 2012 krijgen wij maandelijks dieraantallen van CRV. Eind 2014 gingen we door het plafond heen, maar de uitdaging was toen om het deksel op de sector te houden. Het is niet voor het eerst dat boeren nog snel voor de bui binnen proberen te komen. Individuele boeren zijn nu soms pissig en ik begrijp best dat één peildatum van 2 juli 2015 als oneerlijk wordt ervaren. Maar uiteindelijk kon dit niet anders.’

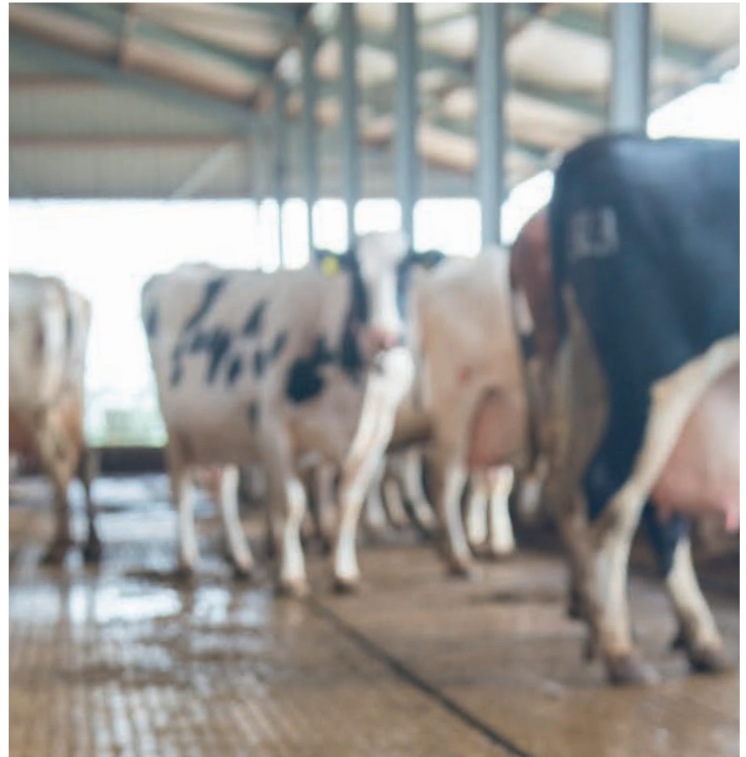
Van Stralen geeft eerlijk aan het soms als erg moeilijk ervaren te hebben om deze spagaat tussen algemeen belang en individuele gevolgen vol te houden. ‘Maar zo lastig is beleid en politiek. Doordat ik me veelvuldig op publieke fora bleef melden om boeren tekst en uitleg te geven, koos ik niet altijd de makkelijkste weg. Maar zo heb ik wel binding met de praktijk proberen te houden.’

Er komen nog grotere uitdagingen

Na de fosfaatreductie volgt straks de strijd om een nieuwe derogatie, met volgens Van Stralen heel strikte voorwaarden. Vervolgens gaat ook ammoniakwetgeving in de sector nog een grote rol spelen. In het kader van de PAS zijn er volgens de beleidsadviseur inmiddels veel vergunningen toegekend, terwijl de reductie die de sector heeft afgesproken, zeker nog niet gehaald is. ‘Na de fosfaatreductie zal ook ammoniak verder naar beneden moeten. De huidige zorgen rondom fosfaat en weidegang zijn nog maar peanuts in vergelijking met hoe thema’s als klimaat en biodiversiteit nog gaan spelen. Boeren met zo weinig mogelijk impact op de omgeving, dat wordt het criterium. Met alleen efficiëntie en techniek of alleen grondgebondenheid lossen we het niet op, dat weten we nu. Ik denk dat de grootste uitdagingen voor de sector nog moeten komen.’

Die uitdagingen zullen er zijn, maar niet meer met Wiebren van Stralen als beleidsadviseur mest en milieu bij LTO. Hij gaat een vierjarig project trekken rond natuurinclusieve landbouw, grotendeels gefinancierd door de provincie Friesland. ‘Er is behoorlijk wat beweging rond dat begrip omdat de huidige vorm van landbouw schuurt met de omgeving waarin we leven. Als je voedsel kunt produceren waar consument en burger qua beleving én gezondheid om staan te springen, dan zit daar volgens mij muziek in. Dat begint met vanuit de plek waar je boert om je heen kijken. Wat biedt de natuur, wat vraagt de omgeving? Dat zal in eerste instantie iets zijn voor mensen die het echt zelf willen, zowel het produceren als het kopen.’

Van Stralen gaat de komende jaren met veel passie als aanjager fungeren en werk maken van het ontwikkelen van een goed verdienmodel. ‘Het is voor mij niet puur idealisme, het moet werken in de praktijk. En dan kan natuurinclusieve landbouw, denk ik, voor een deel van de boeren voor een heel goede boterham zorgen.’ |

Wiebren van Stralen:
‘Het technisch willen
oplossen van het
mestprobleem
**is geen gelukkige keuze
geweest**’

